

Ympäristönsuojelun valvonnan toteuma 2019 ja valvontaohjelma 2020

Yleistä valvontaohjelmasta

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168.4 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (valvontaohjelma). Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla.

Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014) 30 §:n mukaan valvontaohjelmassa on oltava:

- 1) suunnitelma ohjelmakaudella toteutettavista eri tyyppisten luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista;
- 2) tiedot muista kuin 1 kohdassa tarkoitetuista säännöllisen valvonnan toimenpiteistä;
- 3) kuvaus edellisen kauden valvontaohjelman tavoitteiden toteutumisesta.

Valvontaohjelma perustuu Lahden kaupungin ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan, joka on laadittu vuosille 2016-2019. Rakennus- ja ympäristölupalautakunta on vahvistanut valvontasuunnitelman 23.2.2016, § 17. Valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024 on rakennus- ja ympäristölupalautakunnan käsittelyssä 4.2.2020.

Valvonnan maksullisuus

Ympäristönsuojelusta annetun asetuksen perustelumuiotien (ympäristöministeriö 25.8.2014) mukaan säännöllisen valvonnan maksut on kytketty ympäristönsuojelulain 205 §:ssä valvontaohjelman olemassaoloon. Jotta valvontatoimenpiteistä voidaan periä maksu, sen on oltava suunnitelmallisen valvonnan väline, jonka sisältö ja käyttö on määritelty ohjelmassa. Myös edellisen ohjelmakauden toteuman arviointi tulee tehdä, koska toteumatietoja voidaan hyödyntää seuraavien ohjelmakausien suunnittelussa ja valvonnan voimavaroja koskevassa päätöksenteossa.

Ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;
- 3) 169 §:n mukaisista tarkastuksista, jotka johtavat kehotuksen, määräyksen tai kiellon antamiseen sekä niistä toimenpiteistä jotka ovat tarpeen määräyksen, kehotuksen tai kiellon noudattamisen valvomiseksi;
- 4) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi;
- 5) valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 136 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen noudattamisen varmistamiseksi silloin, kun toimivalta on siirretty kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 138 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä tai kysymys ole ympäristöluvan tai ilmoituspäätöksen muuttamisesta, joka on tullut vireille

viranomaisen hakemuksesta. Luvan tai ilmoituspäätöksen muuttamisesta maksu peritään toiminnanharjoittajalta, vaikka asia on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta. Muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä saadaan periä vireillepanijalta maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Jätelain 144.2 §:n mukaan kunnan viranomaisen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat 124 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmiin;
- 3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteiden tuottamisesta kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa. Lahden ympäristönsuojeluviranomaisen taksasta on tehty päätös (Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakuntakunta 4.12.2018 § 70), joka tuli voimaan 1.1.2019.

Yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen vuosittain tehtävästä viranomaisvalvonnasta saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista, joten valvontaohjelmaa voidaan pitää ei-julkisena asiakirjana. Yksittäisten tarkastuskohteiden osalta valvontaohjelma on ei-julkinen asiakirja ja se pidetään Lahden ympäristöpalveluiden sisäisenä tietona. Yksittäisen yrityksen tiedot esim. tarkastuskäyntitiheydestä ja sen perusteista voidaan antaa asianosaiselle pyydettyä.

Luonnollisten henkilöiden sekä mikroyritysten maksut

Sekä ympäristönsuojelu- että jätelain mukaisessa säännöllisessä valvonnassa on huomioitava maksujen kohtuullisuus. Ympäristönsuojelulain 206 §:n ja jätelain 144a §:n mukaan luonnolliselta henkilöltä, joka ei harjoita taloudellista toimintaa, sekä mikroyritykseltä perittävien maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Lahden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen taksapäätöksen mukaan mikroyrityksiltä peritään 30 % alempi maksu taksan mukaisista suoritemaksuista.

Mikroyrityksellä tarkoitetaan ympäristönsuojelulain 206 §:n 2 momentissa taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään kaksi miljoonaa euroa. Alennus edellyttää, että toiminnanharjoittajan on viimeistään tarkastuksen yhteydessä annettava valvontaviranomaiselle riittävät työntekijämäärää, liikevaihtoa tai tasetta koskevat tiedot alennuksen myöntämiseksi.

Lahden ympäristöpalveluiden vuoden 2019 valvontaohjelman toteuma

Lahden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvien ympäristölupavollisten ja ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastukset vuonna 2019 on esitetty taulukossa 1. Vuoden 2019 aikana suunnitelluista 39 tarkastuksesta toteutui 14 kpl, joten toteumasprosentiksi muodostui 36.

Taulukko 1. Ympäristölupavaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastusväli, toiminnanharjoittajien lukumäärät sekä vuonna 2019 tehdyt tarkastukset (Tarkastusvälin osalta esim. 3 tarkoittaa, että tarkastus tehdään kerran kolmessa vuodessa. Mikäli tarkastusväli vaihtelee ilmaisee se, että eri toiminnanharjoittajilla on toisistaan riskiperusteesta johtuva poikkeava tarkastusväli.).

toimiala	tarkastusväli	lukumäärä	suunnitelma	tarkastukset
			2019	2019
metsäteollisuus	4	0	0	0
metallien ja muovien pintakäsittely	4-5	3	0	0
energiantuotanto	4-5	16	4	0
kemianteollisuus		0	0	0
polttonesteiden jakeluasemat	3-4	30	4	1
voc-laitokset	3-4	4	1	0
kivenmurskaamot ja asfalttiasemat	1-5	8	8	5
betoniasemat tai betonituotetehtaat	2-4	7	6	0
vesipesulat	4	0	0	0
elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	4	3	1	0
eläinsuojat	4	2	0	0
liikenne: varikot,	3-4	3	1	0
moottoriurheiluradat				
jätteiden käsittely	3	12	7	5
ampumaradat	4	1	1	1
suihkupuhalluspaikka (ulkona)	4	0	0	0
krematorio	3	1	1	0
lumenkaatopaikka	2	1	1	0
naapuruussuhdelain mukainen	4	2	2	1
kohtuuton rasitus				
pohjavesialueella oleva pieni toiminto	3-4	2	0	0
kemialliset pesulat				
	5	6	2	1
laitoksia/tarkastuksia yhteensä			101	39
14				

Rakennus- ja ympäristölupalautakunta myönsi vuoden 2019 aikana kaksi ympäristölupaa:

- Skanska Infra Oy, rengasleikkeiden ja kokonaisten renkaiden käyttö keventeenä Vt12 Lahden eteläisen kehätien hankeosa B:n alueella Patomäen tunnelin vierustäytöissä ja meluvalli 12:ssa
- Ympäristölupapäätös Leijonaverkot Oy, Kariniemen laitesuoja, Vesijärvenkatu 60

Lautakunta muutti kahta ympäristölupaa:

- YIT Suomi Oy:n asfalttiasema ja kivenmurskaamo, Vartiokallionkatu 2
- Uudenmaan autopurku Oy, jätteiden ammattimainen käsittely, Kolavankatu 4

Lisäksi lautakunta on rauettanut Remeo Oy:n (ent. Sita Finland Oy Ab), Sopenkorvenkatu 10 ympäristöluvan.

Lahden ympäristöpalveluiden suunnitelma vuoden 2020 valvontatoimenpiteiksi

Vuoden 2020 aikana tehtävien ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen suunnitelma on esitetty taulukossa 2. Noin sadassa valvontakohteessa on tarkoitus tehdä noin 40 määräaikaistarkastusta. Tarkastuksista laaditaan muistio, joka lähetetään toiminnanharjoittajalle ja tallennetaan kaupungin sähköiseen arkistoon. Myös tarkastuksella annettavien kehotusten toteutumisen valvonta on osa tarkastustoimintaa. Tarkastusten toteumasta raportoidaan vuoden 2021 alussa lautakunnalle.

Taulukko 2. Ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastusväli, toiminnanharjoittajien lukumäärät sekä suunnitelma vuoden 2020 tarkastuksista Lahdessa (Tarkastusvälin osalta esim. 3 tarkoittaa, että tarkastus tehdään kerran kolmessa vuodessa. Mikäli tarkastusväli vaihtelee ilmaisee se, että eri toiminnanharjoittajilla on toisistaan riskiperusteesta johtuva poikkeava tarkastusväli.).

toimiala	tarkastusväli	lukumäärä	suunnitelma 2020	
metsäteollisuus		0	0	
metallien ja muovien pintakäsittely	4-5	3	1	
energiantuotanto	4-5	17	6	
kemianteollisuus		0	0	
polttonesteiden jakeluasemat	3-4	30	8	
voc-laitokset	3-4	4	4	
kivenmurskaamot ja asfalttiasemat	2-5	5	8	
betoniasemat tai betonituotetehtaat	2-4	7	5	
vesipesulat	4	0	0	
elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	3-4	3	0	
eläinsuojat	4	2	0	
liikenne: varikot, moottoriurheiluradat	4	3	2	
jätteiden käsittely	3	11	1	
ampumaradat	4	1	0	
krematorio	4	1	1	
lumenkaatopaikka	2	1	1	
naapuruussuhdelain mukainen kohtuuton rasitus	4	2	1	
pohjavesialueella oleva pieni toiminto	3-4	2	1	
kemialliset pesulat	5	6	2	
laitoksia/tarkastuksia yhteensä			103	41

Maa-ainestarkastukset vuonna 2019 ja suunnitelma vuodelle 2020

Valtioneuvoston asetuksen maa-ainesten ottamisesta 7 §:n mukaan valvontaviranomaisen on suoritettava tarkastus riittävän usein toiminnan seuraamiseksi. Asetuksen mukaisesti kaikilla lupa-alueilla tehdään alkutarkastus ennen maa-ainesten ottamiseen ryhtymistä ja lopputarkastus, kun ottaminen on päättynyt tai luvan voimassaoloaika on kulunut umpeen.

Vuosittain tarkastetaan, että lupakohteissa noudatetaan ottamissuunnitelmaa ja päätöksessä asetettuja ehtoja sekä maa-aineslaissa asetettuja rajoituksia. Tarkastus suoritetaan lisäksi maa-aineluvan haltijan, asianosaisten tai muiden perusteltujen vaatimusten vuoksi, jollei tarkastusta ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Mikäli luvan haltija ilmoittaa etukäteen tammikuun loppuun mennessä, ettei maa-aineksia kyseisenä vuonna oteta, ei lupakohtetta silloin normaalisti tarkasteta eikä peritä valvontamaksua. Tarkastuksen yhteydessä selvitetään otetun aineksen määrä ja ottoalueen etenemä. Luvan haltija tai lupaviranomainen luvan haltijan esityksestä ilmoittaa ympäristöhallinnon tietojärjestelmään maaliskuun loppuun mennessä ottomäärän.

Vuonna 2019 lupakohteita tarkastettiin yhteensä kahdeksan. Kaksi maa-ainelupaa myönnettiin, joista toinen oli AVI:n ja toinen Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunnan luvittama. AVI:n lupa-alue

sijaitsee pääosin Lahden alueella, mutta osittain ottoalue rajautuu Orimattilan puolelle valtatie 12:n lähivyöhykkeelle. Toinen lupa myönnettiin vanhalle ottoalueelle maisemointia varten. Vanhoista kohteista kahdessa maisemointi on valmistunut vuonna 2019 ja kolmessa vanhassa kohteessa ei ole tehty maisemointia, koska niissä on uuden luvan hakuprosessi kesken.

Valvottavat maa-ainekohteet Lahdessa 2020

Lahdessa oli 28.1.2020 voimassa maa-aineslupia yhteensä kymmenen. Yksi uusi lupahakemus on vireillä ja yksi tulee vireille helmikuussa 2020. Molemmat hakemukset koskevat vanhoja ottoalueita. Yksi suuri 3 miljoonan kuutiometrin hakemus, joka on ollut vireillä jo vuodesta 2015, käynnistyy uudelleen tänä vuonna. Uudelleen käynnistymisen edellytyksenä on, että KHO antaa tänä vuonna päätöksensä maa-aineshakemukseen liittyvästä vesiluvasta tehdystä valituksesta.

Lahden alueella tultaneen tekemään vuonna 2020 noin kymmenestä kolmeentoista valvontatarkastusta. Tarkastusmäärä riippuu lähinnä siitä, onko luvanhaltija ilmoittanut tammikuun 2020 aikana, ettei ottoalueelta oteta kuluvana vuonna maa-aineksia. Tarkastusmäärä riippuu myös siitä, käynnistyvätkö uusvanhat hankkeet vuonna 2020, vai valitetaanko niistä. Lisätarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

Jätelain valvonta

Jätelain valvomiseksi tehdään roskaantumiseen liittyviä tarkastuksia määrällisesti eniten. Vuonna 2019 roskaantumiseen liittyviä tarkastuksia tehtiin yhteensä 77 kpl. Jätelain 124 §:n mukainen vaarallisia jätteitä muodostavien toimintojen ja laitosten sekä ammattimaista kuljettamista tai keräystä harjoittavien, jätteen välittäjänä toimivien sekä jätteiden kansainvälisiä siirtoja harjoittavien toimintojen määräaikaistarkastukset ovat jätelain vuonna 2017 alkanut viranomaista koskeva velvoite. Määräaikaistarkastettavien vaarallisia jätteitä tuottavien laitosten tarkastustoiminta on aloitettu Lahden ympäristöpalveluissa vuoden 2017 aikana. Toiminnanharjoittajia, joilla syntyi vaarallisia jätteitä, oli 371 kpl vaarallista jätettä keräävien yritysten vuoden 2017 tietoihin perustuen. Toiminnot ja niissä syntyvän vaarallisen jätteen määrä vaihtelee vuosittain. Tarkastettavaksi valittiin vuonna 2019 sellaiset toiminnot, jotka on mainittu seudullisessa pohjavesien suojelusuunnitelmassa, pois lukien luvanvaraiset tai muuten jo valvonnan piirissä olevat laitokset. Tarkastuksia tehtiin 6 kpl vuoden 2019 aikana.

Taulukko 3. Jätelain sekä ympäristönsuojelumääräysten valvontakohteet Lahdessa vuonna 2020, vuoden 2019 toteuma sekä suunnitelma vuodelle 2020.

Jätelaki kohderyhmä	kohteita	tarkastusten suunnitelma 2019	tarkastusten toteuma 2019	suunnitelma tarkastuksista 2020
Roskaantuminen	88	60	77	60
Yleisötapauhtuman jätehuolto (meluilmoitukset sekä JH-määräysten ilmoitukset yli 500 hlön tapahtumista)	16	*	11	*
Vaarallista jätettävä tuottavat toiminnot	371	14	6	14
Jätteen keräystoiminta (JL 100 §)	9	8	0	4
Jätehuoltomääräysten valvonta	15	*	0	*

* valvontaa toteutetaan tarvittaessa

Ympäristösuojelumääräysten mukaisten toimintojen valvonta

kohderyhmä	ilmoitukset / päätökset	suunnitelma 2019	tarkastusten toteuma 2019	suunnitelma tarkastuksista 2020
Eräiden jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa	0-5	0	1	*
Käytöstä poistetut öljysäiliöt	0-5		6	*
Rakennus- ja purkujätehuolto	20-50	0	2	*

* valvontaa toteutetaan tarvittaessa

Vesistötarkkailu Lahden alueella

Lahden ympäristöpalveluiden vesistötarkkailusuunnitelma vuosille 2016-2021 on esitetty taulukossa 4. Vuoden 2019 aikana otettiin vesinäytteitä pienjärviltä ohjelman mukaisesti 83 kpl joista 17 oli klorofyllinäytettä. Lisäksi kuormitusseurannassa otettiin yhteensä 124 kpl oja- ja hulevesinäytettä.

Taulukko 4. Lahden pienjärvien näytteenotto-ohjelma ja näytteiden lukumäärä. Näytteitä otetaan maaliskuussa ja elokuussa yhden metrin syvyydestä ja metri pohjan yläpuolelta. Syviltä havaintopaikoilta otetaan tarvittaessa välisyvyksistä happinäytteitä. Elokuun näytteenoton yhteydessä otetaan 0-2 metrin näyte *a*-klorofylli-pitoisuuden määrittämiseen.

Määrittämiset: lämpötila, näkösyvyys, haju, ulkonäkö, väriluku, pH, sähkönjohtokyky, COD_{Mn}, happi, happikyllästys, kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, klorofylli-a.

Järven nimi	Kokonaissyvyys m	Vesiala ha	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ahvenlammi	12	11						
Alanen	7,2	75				5		
Alasjärvi	14	272	5	5	5	5	5	5
Alvojärvi	6	23					5	
Arrajärvi		462						
Evattu	2	22						
Häränsilmä	3	1,0						
Iso-Kukkanen	33	252	5	5	5	5	5	5
Joutjärvi	5	39	5	5	5	5	5	5
Kalliojärvi	26	59				5		
Kivijärvi, e	11	215		5		5		5
Kivijärvi, p	10	215		5		5		5
Kymijärvi Lapinkivi	10	324	5	5	5	5	5	5
Kymijärvi Rekola	9	324	5	5	5	5	5	5
Kärkjärvi	11	199		5		5		5
Likolammi	9	2,2	5	5	5	5	5	5
Merrasjärvi	2	24	3	3	3	3	3	3
Mytäjäinen	10	1,6	5	5	5	5	5	5
Oksjärvi	14	250	5				5	
Pikku-Kukkanen	9	117	5		5		5	
Pikku-Vesijärvi	5	5,0	5	5	5	5	5	5
Pitkäjärvi	5,3	39					5	
Ruuhijärvi	18	574	5	5	5	5	5	5
Salajärvi	13,5	803	5	5	5	5	5	5
Salalammi	10	37,8		5		5		5
Sietikka	8	2,0						
Sylvöjärvi, e	3	231	5		5		5	
Sylvöjärvi, p	3,5	231			5		5	
Särkijärvi	9	34						
Valkeajärvi	12	10,72						5
Valkealammi	10	1,4			5			5
Vesijärvi	x	1288						
Villähteen kukkanen	5	36	5		5		5	
			73	73	78	83	88	83

Lisäksi otetaan kuormitusnäytteitä Vesijärven, Kymijärven, Sylvöjärven, Salajärven ja Ruuhijärven merkittävimmistä ojista kevät- ja syysliviirtaaman aikana. Näistä näytteistä määritetään kokonaisfosfori-, fosfaattifosfori- ja typpipitoisuudet.

Ympäristöpalvelut seuraa lisäksi osana Vesijärviohjelmaa Vesijärveä neljältä havaintopaikalta maaliskuussa ja elokuussa otettavilla näytteillä, jotka täydentävät velvoitetarkkailua.

Automaattista vedenlaadun seuranta varten on Vesijärvellä kolme sekä Kymijärvellä ja Porvoonjoella yksi vedenlaatuasema sekä Vesijärven ojissa viisi oja-asemaa. Länsi-Hennalaan johdettavien hulevesien laatua seurataan kahdella automaattiasemalla ja näytteenotoilla.

Pohjavedestä otetaan näytteitä keskusta-alueella kaksi kertaa vuodessa. Pohjavesialueilla on siirrytty kaupungin ylläpidossa olevilla tiealueilla liukkaudentorjunnassa natriumkloridista kaliumformiaatin käyttöön. Seurannan tavoitteena on tarkkailla suolan käytön lopettamisen vaikutuksia pohjaveden laadussa. Seurannassa tarkkaillaan myös pohjaveden torjunta-ainepitoisuuksia urheilukeskuksen alueella. Lahden kaupungin toteuttama pohjavesitarkkailu täydentää Lahti Aqua Oy:n ennakoivan pohjavesitarkkailun tarkkailuohjelmaa. Lahden kaupungin tekemä pohjavesitarkkailu toteutetaan osana Lahden pohjavesien yhteistarkkailua. Näytteistä analysoidaan pH, happi, alkaliteetti, sameus, sähkönjohtavuus, kloridi, sulfaatti ja COD_{Mn} sekä kohteesta riippuen tarpeen mukaan muita parametrejä kuten torjunta-aineet.

Vesihuoltolain valvonta

Liittymättömien kiinteistöjen osalta valvontaa tullaan vuonna 2020 kohdistamaan erityisesti taajamien ulkopuolisiin ranta-alueiden kiinteistöihin. Vesihuollon valvonnan kehittämisessä keskitytään toiminta-alue- ja aluerajausten päivitystarpeen tarkasteluun.